

Kuntien talouden tila ja näkymät eteenpäin

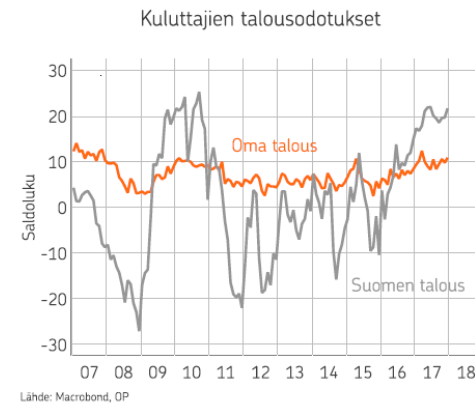
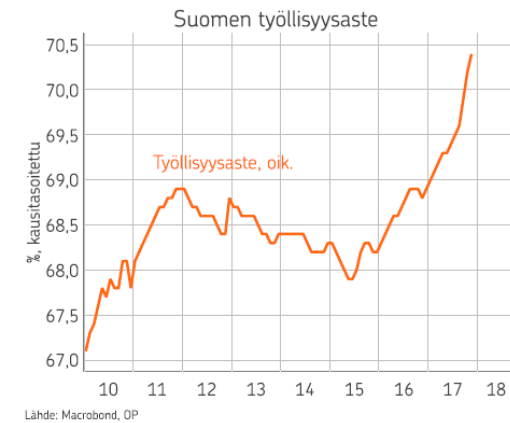
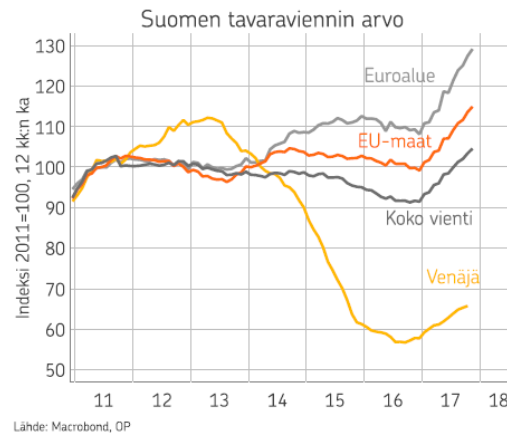
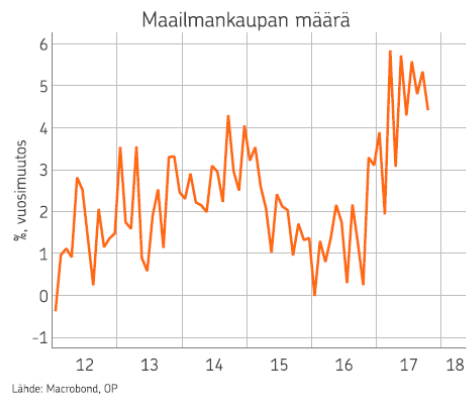
Minna Punakallio
Pääekonomisti

Seuraa minua Twitterissä: [@MinnaPunakallio](https://twitter.com/MinnaPunakallio)

13.2.2018

Missä mennään?

Kuntatalouden tila 2017

- Tilastokeskuksen ennakkolliset tilinpäätösarviot (julkaistu 7.2.2018)

Kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösten keskeisiä eriä vuosilta 2016 ja 2017 (ml. liikelaitokset)

Erä	Mrd. euroa		muutos %
	2016	2017 TPA	
Toimintatuotot	9,35	9,24	-1,2
Toimintakulut	-37,13	-36,75	-1,0
Toimintakate	-27,78	-27,51	-0,9
Verorahoitus yhteensä	30,93	31,07	0,5
- Verotulot	22,10	22,54	2,0
- Valtionosuudet	8,83	8,54	-3,3
Vuosikate	3,42	3,93	14,8
Poistot ja arvonalentumiset	-2,72	-2,75	1,1
Tilikauden tulos	1,08	1,31	
Investointimenot, brutto	-4,34	-4,47	3,0
Poistonalaiset investoinnit ¹⁾	-3,86	-3,90	1,1
Toiminnan ja investointien rahavirta	-0,11	0,25	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2,52	2,17	-13,8
Lainakannan muutos	0,70	0,16	
Lainakanta 31.12.	18,10	18,25	0,9
Rahavarat 31.12.	5,68	5,79	1,9

1) Investointimenot pl. maa- ja vesialueiden sekä osakkeiden ja osuuksien hankinta

Tietoja kuntien taloudesta vuosilta 2010-2017

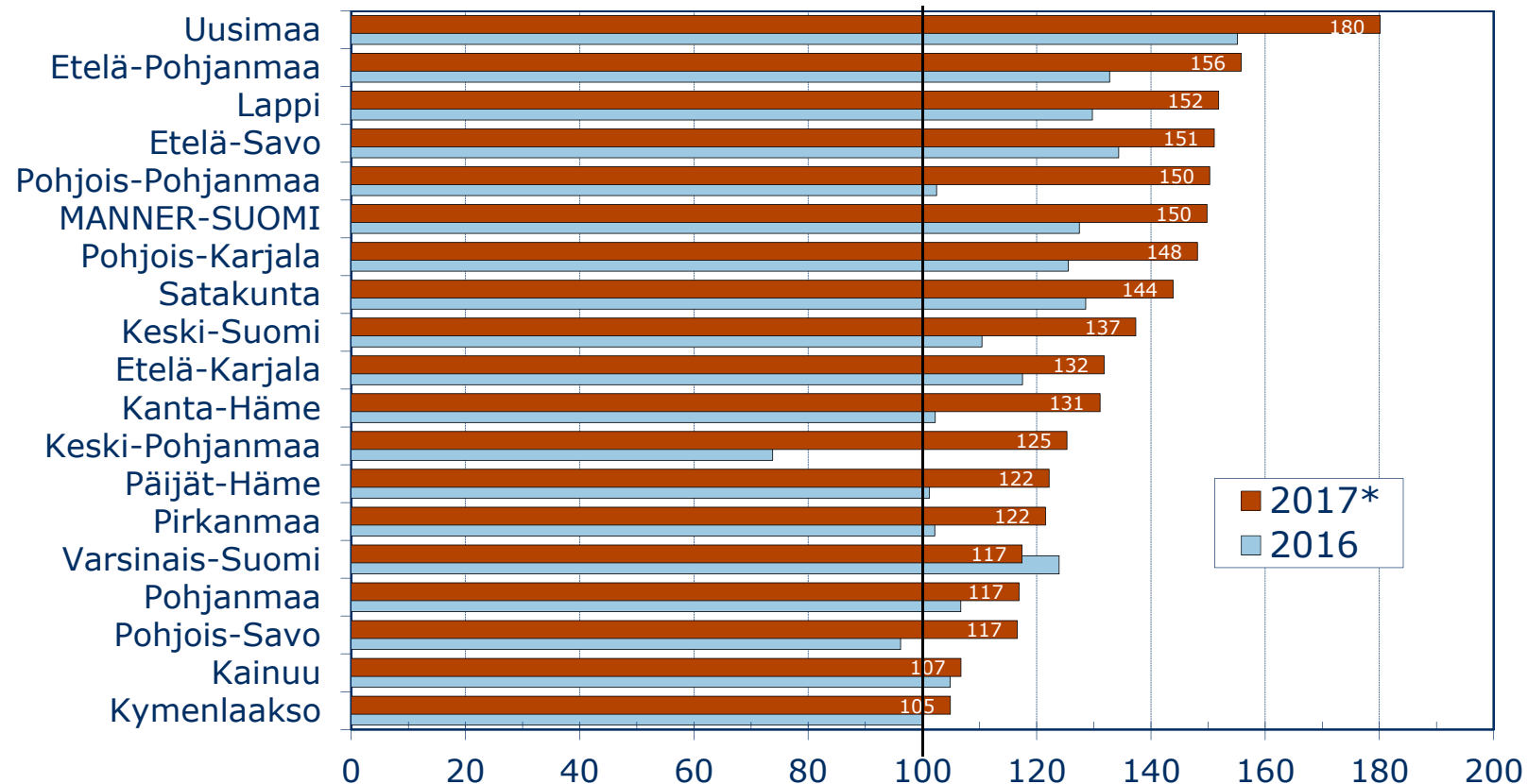
PI. Ahvenanmaa. Sisältää liikelaitokset.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 TPA
Vuosikate:								
Mrd. euroa	2,47	2,05	1,34	2,06	2,20	1,89	2,70	3,20
Asukasta kohti, €	461	382	248	380	403	347	492	585
Vuosikate %:a poistoista	145	118	71	100	106	91	127	150
Vuosikate %:a investoinneista ¹⁾	99	73	46	72	78	68	93	117
Tilikauden tulos, mrd. € ²⁾	1,83	0,42	-0,31	0,37	2,03	0,14	0,89	1,18
Toim. ja invest. rahavirta, mrd. € ²⁾	1,08	-0,93	-1,68	-0,89	-0,09	-0,89	-0,07	0,47
Lainakanta:								
Mrd. euroa	10,45	10,95	12,21	13,79	14,68	15,50	16,09	15,99
Vuosimuutos, %	6,9	4,7	11,6	12,9	6,5	5,6	3,8	-0,6
Asukasta kohti, €	1 956	2 038	2 262	2 542	2 697	2 841	2 939	2 921
Kuntien lkm (ko. vuoden kuntajaolla):								
Kuntien lukumäärä yhteensä	326	320	320	304	304	301	297	295
Vuosikate negatiivinen	7	34	80	28	10	13	14	7
Tilikauden tulos negatiivinen	55	141	227	137	104	107	94	60

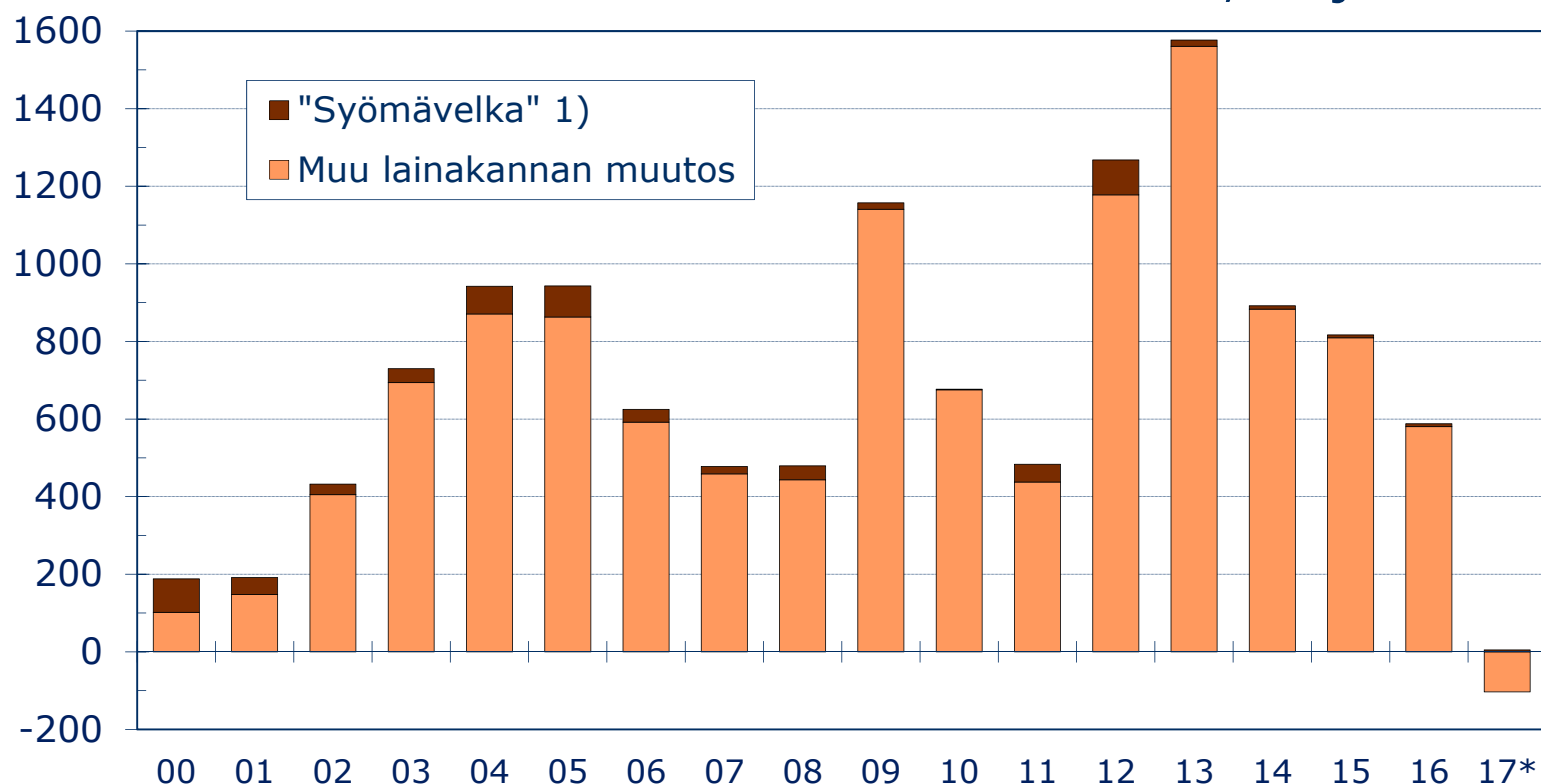
1) %:a poistonalaisten investointien omahankintamenoista = Investointimenot - Maa- ja vesialueiden hankinta - Osakkeiden ja osuuksien hankinta - Rahoitusosuudet investointeihin.

2) Vuosi 2010 sisältää HSY:n perustamisesta johtuvia satunnaisia tuloja noin 0,95 mrd. €. Vuosi 2014 sisältää liikelaitosten yhtiöittämisistä johtuvia satunnaisia tuloja noin 1,7 mrd. €

Kuntien vuosikate %:a poistoista maakunnittain vuosina 2016-2017

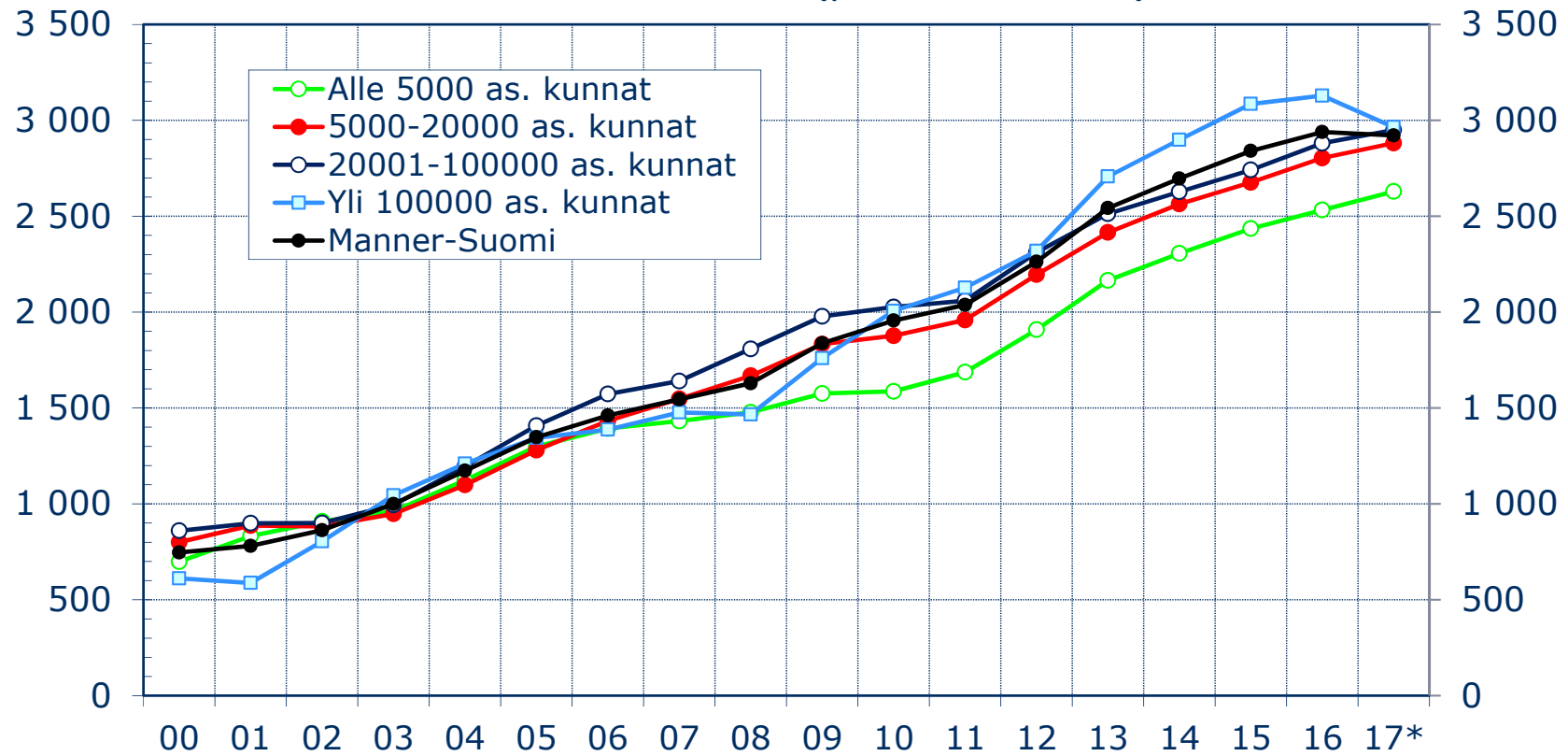

Kuntien lainakannan muutos 2000-2017, milj. €

1) Syömävelka on kuntien negatiivisten vuosikatteiden summa. Vuosina 2000-2017 syömävelkaa on otettu noin 600 miljoonaa euroa, mikä on 5 % vuosien 2000-2017 lainakannan muutoksesta.

Kuntien lainakanta 31.12.2000-2017, €/as. Kuntakoon mukaan (pl. Ahvenanmaa)

Kuntatalouden näkymät

- kuntatalousohjelma
- talousarviokysely
- VM:n taloudellinen katsaus, joulukuu 2017

Kuntien ja kuntayhtymien bruttomenot, mrd. €

	2015	2016*	2017** 1)	2018**	2019**	2020** 2)	2021**
Toimintamenot	36,75	37,27	36,35	36,89	37,63	18,28	18,75
- Henkilöstömenot	21,01	20,78	20,06	20,14	20,47	10,20	10,45
- Palkat	16,13	15,93	15,74	15,93	16,24	8,20	8,40
- Muut henkilöstömenot	4,88	4,85	4,32	4,21	4,24	2,00	2,05
- Ostot (materiaalit ja palv.)	12,16	12,68	13,14	13,70	14,08	6,12	6,34
- Avustukset	2,68	2,77	2,11	2,03	2,03	1,29	1,30
- Muut toimintamenot	0,90	1,03	1,03	1,03	1,04	0,67	0,67
Korkomenot	0,29	0,27	0,26	0,28	0,30	0,25	0,26
Investoinnit	4,42	4,35	4,65	4,75	4,85	4,39	4,50
Yhteensä	41,45	41,88	41,26	41,92	42,78	22,91	23,52
Muutos-%:							
Toimintamenot		1,4	-2,5	1,5	2,0	-51,4	2,6
- Palkat		-1,2	-1,2	1,2	1,9	-49,5	2,5
- Ostot (materiaalit ja palv.)		4,3	3,6	4,2	2,8	-56,6	3,6
Menot yhteensä		1,0	-1,5	1,6	2,0	-46,4	2,6

1) Vuonna 2017 toimintamenoja (sekä toimintatuloja ja valtionosuuksia) supistaa perustoimeentulotuen laskennan ja maksatuksen siirto Kelalle. Vaikutus toimintamenoihin on noin -700 miljoonaa euroa.

Kiky-sopimuksen vaikutus henkilöstömenoihin on vuonna 2017 noin -400 miljoonaa euroa. (Vaikutus 2016 noin -230 milj. euroa)

2) Vuodesta 2020 lähtien menojen tasossa on otettu huomioon sote- ja maakuntauudistus.

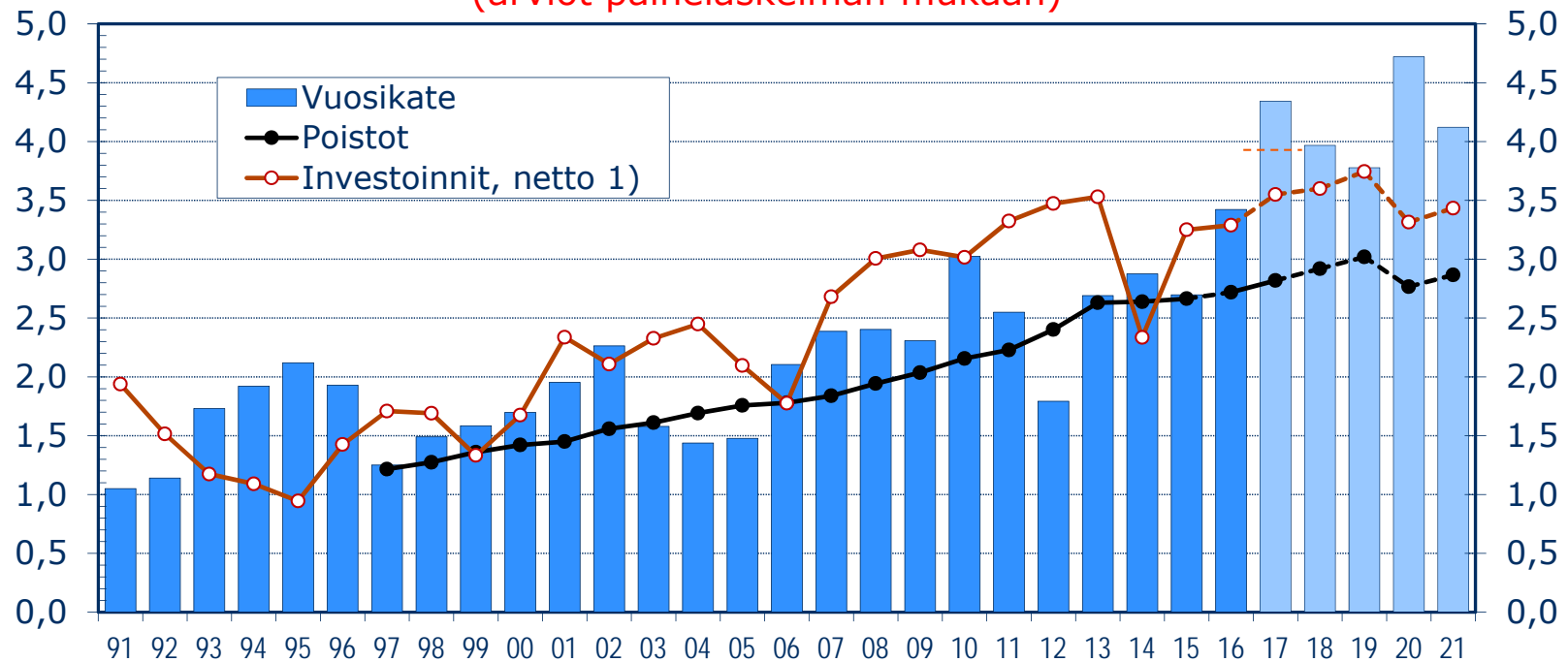
Kuntien ja kuntayhtymien talous, mrd. € (painelaskelman mukaan)

	2015	2016*	2017**	2018**	2019**	2020** 1)	2021**
Toimintakate	-27,56	-27,78	-27,05	-27,48	-28,08	-10,62	-10,90
Verotulot	21,77	22,10	22,52	22,62	23,31	12,52	12,12
Käyttötalouden valt.os.	8,23	8,83	8,61	8,57	8,30	2,52	2,59
Rahoituserät, netto	0,25	0,27	0,26	0,26	0,24	0,31	0,31
Vuosikate	2,70	3,42	4,34	3,97	3,78	4,72	4,12
Poistot	-2,66	-2,72	-2,82	-2,92	-3,02	-2,77	-2,87
Satunnaiset erät, netto	0,33	0,38	0,29	0,29	0,29	0,29	0,29
Tilikauden tulos	0,36	1,08	1,81	1,33	1,04	2,24	1,54
<hr/>							
Tulorah. korjauserät	-0,61	-0,62	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57	-0,57
Tulorahoitus	2,42	3,18	4,06	3,69	3,50	4,44	3,84
Investoinnit, netto	-3,25	-3,29	-3,55	-3,60	-3,75	-3,32	-3,43
Rahoitusjäämä ²⁾	-0,83	-0,11	0,51	0,09	-0,25	1,12	0,41
Lainakanta	17,40	18,10	17,63	17,60	17,89	13,98	13,62
Rahavarat	5,11	5,68	5,68	5,68	5,68	5,74	5,74

1) Talouden paraneminen vuonna 2020 johtuu pääosin siitä, että veroprosenttien ja yhteisöveron jako-osuuden leikkauksista huolimatta kunnille tilitetään vielä aiempien verovuosien veroja aiempien vuosien korkeampien veroprosenttien ja jako-osuuksien perusteella.

2) Rahoitusjäämä = Toiminnan ja investointien rahavirta = Tulorahoitus + investoinnit, netto
Tulorahoitus = Vuosikate + satunnaiset erät, netto + tulorahoituksen korjauserät

Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate, poistot sekä investoinnit¹⁾ 1991-2021, mrd. € (käyvin hinnoin) (arviot painelaskelman mukaan)

1) Investoinnit, netto = Käyttöomaisuusinvestoinnit – rahoitusosuudet – käyttöomaisuuden myyntitulot.

Vuoden 2014 nettoinvestointien tasoon vaikuttaa kunnallisten liikelaitosten yhtiöittäminen.

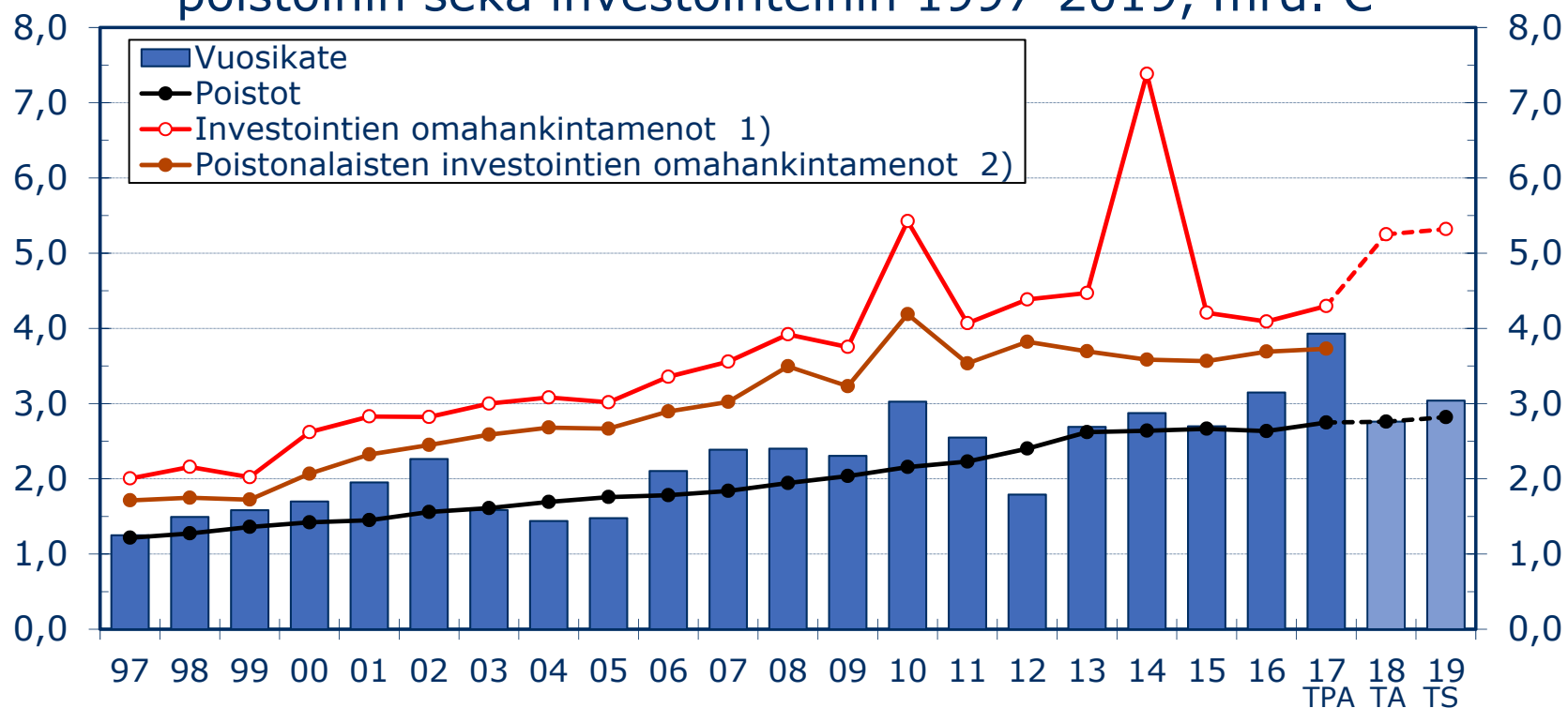
Vuosikatteen paraneminen vuonna 2020 johtuu pääosin siitä, että veroprosenttien ja yhteisöveron jako-osuuden leikkauksista huolimatta kunnille tilitetään vielä aiempien verovuosien veroja aiempien vuosien korkeampien veroprosenttien ja jako-osuuksien perusteella.

Talousarvio- ja taloussuunnitelmäkysely, tammikuu 2018 Kunnat ja kuntayhtymät

	2016	2017	Vuosimuutos, %		
	TP mrd.€	TPA mrd.€	2017 TPA	2018 TA	2019 TS
Toimintatuotot	9,35	9,24	-1,2	1	½
Toimintakulut	37,13	36,75	-1,0	2½	½
Toimintakate	-27,78	-27,51	-0,9	3½	½
Verorahoitus yhteensä	30,93	31,08	0,5	-½	1½
siitä: Verotulot ¹⁾	22,10	22,54	2,0	0	2½
Valtionosuudet	8,83	8,54	-3,3	-1½	-1
Vuosikate	3,42	3,93	14,8	-30	10
Bruttoinvestoinnit	4,34	4,47	3,0	22	½
Lainakanta	18,10	18,25	0,9	4½	9

1) Kuntaliiton veroennusteen mukaan verotulot kasvavat vuonna 2018 1,7 % ja 2019 3,4 %

Kuntien ja kuntayhtymien vuosikatteen riittävyys poistoihin sekä investointeihin 1997-2019, mrd. €

1) Investointimenot – Rahoitusosuudet investointeihin. Vuoden 2010 luvuissa on mukana Helsingin seudun ympäristöpalvelut-kuntayhtymän perustamiseen liittyviä eriä. Vuoden 2014 luvussa on mukana arviolta 3,1 mrd. euroa liikelaitosten yhtiöittämissä liittyviä osakkeiden ja osuuskäyttöjen hankintaa.

2) Investointimenot ilman maa- ja vesialueiden sekä osakkeiden ja osuuskäyttöjen hankintaa

Paikallishallinnon ennuste kansantalouden tilinpidon mukaan

	2014	2015	2016*	2017**	2018**	2019**
mrd. eur.						
	mrd. euroa					
Verot ja sosiaaliturvamaksut	21,2	21,9	22,0	22,6	23,0	23,8
siitä kunnallisvero	18,2	18,6	18,7	18,9	19,2	19,9
yhteisövero	1,4	1,7	1,5	1,9	1,9	2,0
kiinteistövero	1,5	1,6	1,7	1,8	1,8	1,9
Muut tulot	18,5	18,5	19,0	18,6	18,9	18,8
siitä korkotulot	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
siitä tulonsiirrot valtiolta	13,8	13,7	14,3	13,8	14,0	13,7
Tulot yhteensä	39,6	40,3	40,9	41,2	41,9	42,6
Kulutusmenot	33,4	33,8	34,0	33,9	34,7	35,5
siitä palkansaajakorvaukset	21,7	21,7	21,5	20,8	21,0	21,4
Tulonsiirrot	3,1	3,2	3,3	2,6	2,6	2,6
siitä sosiaalietuudet ja -avustukset	1,3	1,3	1,4	0,8	0,7	0,7
tukipalkkiot ja muut tulonsiirrot	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,8
korkomenot	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Pääomamenot	4,7	4,6	4,5	4,9	5,0	5,2
Menot yhteensä	41,2	41,6	41,8	41,3	42,3	43,3
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	-1,6	-1,3	-0,9	-0,2	-0,4	-0,7
Perusjäämä	-1,7	-1,4	-1,0	-0,3	-0,5	-0,8

Riskejä

Sote-epävarmuudet

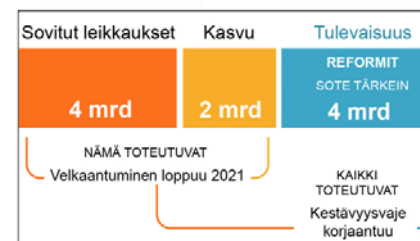
- Rahoituspykälät, aikataulut
- Kuntiin jäävä velka
- Kuntiin jäävät kiinteistöt
- Kuntiin jäävän toiminnan uudelleenorganisointi ja sopeuttaminen
- Valinnanvapaus, eläkevastuut
- Miten maakuntasektorin valmistelu ja kustannuspaineet rahoitetaan

Kustannuskasvua hillitään 3 miljardia euroa:

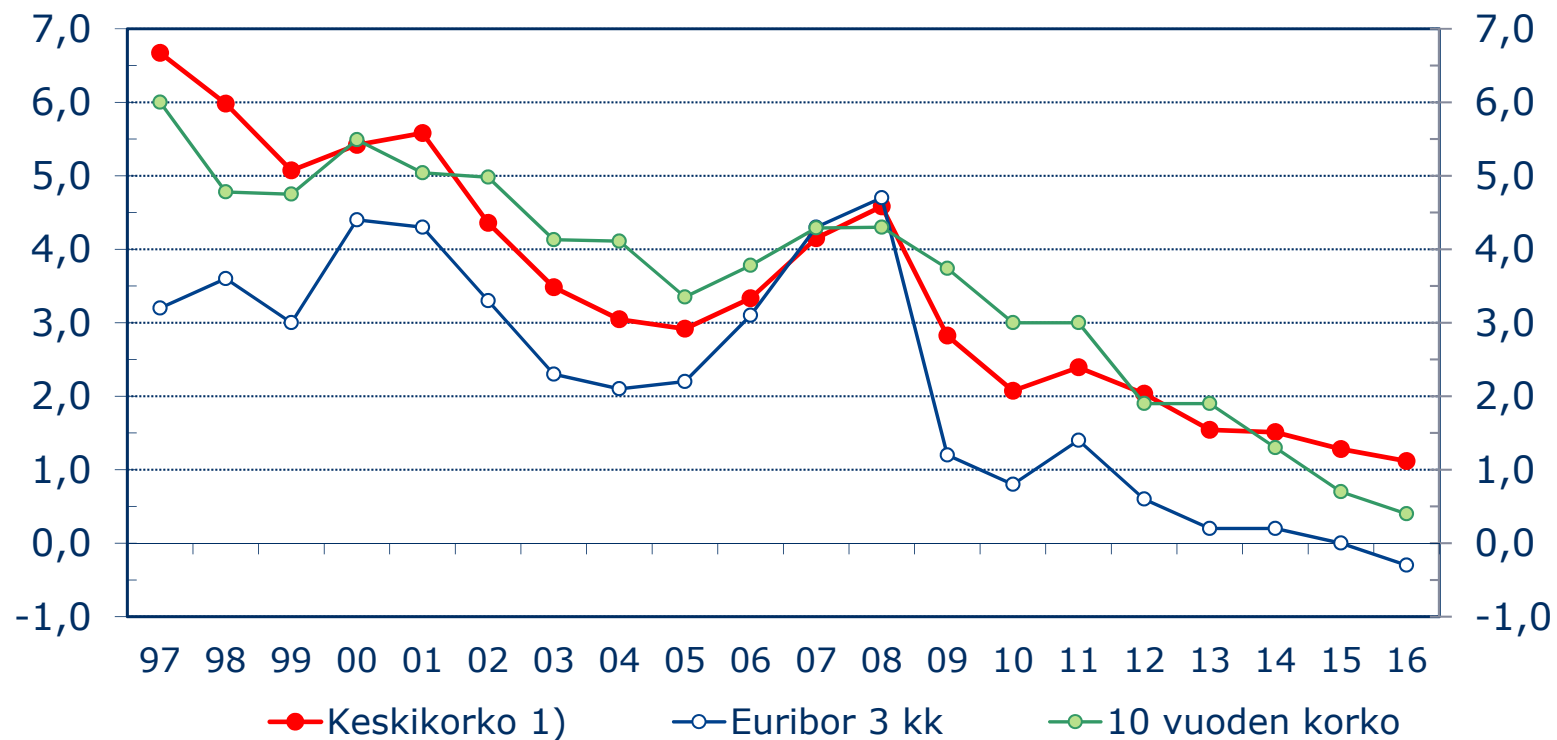

Tuleva hallitusohjelma

- Ensi vuonna kirjoitetaan uusi julkisen talouden suunnitelma, jossa uudet kuntia (ja maakuntia) koskevat rahoitusasematavoitteet sekä uudet kuntakenttää koskevat hallituksen toimet
- Mitä todennäköisemmin ”pelimerkit” heikkenevät.

Korkotaso tulee nousemaan: Kuntien lainakannan keskikorko 1997-2016, %

1) Tuloslaskelman mukaiset korkokulut jaettuna vuosien t ja t-1 lainakantojen keskiarvolla.

Kuntakonsernien rakennusten kuntoluokat, korjausvelat ja perusparannustarpeet

Kuntakonserni	Lukumäärä	Pinta-ala	Kuntoluokka	Korjausvelka	Perusparannustarve
Rakennustyyppi	Kpl	Kem ²	%	€	€
Asuinrakennukset	15 162	10 535 017	65	2 381 045 485	4 762 090 971
Hoitorakennukset	3 094	7 006 751	73	1 196 577 975	1 820 879 528
Lasten päiväkodit	2 257	1 661 482	77	185 047 565	261 683 426
Toimistorakennukset	1 563	2 431 392	71	357 560 509	493 998 072
Kokoontumisrakennukset	3 888	3 153 806	74	408 733 318	476 855 537
Jäähallit	104	455 752	70	50 554 333	83 265 961
Uimahallit	100	320 792	78	50 467 006	76 797 618
Peruskoulut ja lukiot	4 199	9 280 936	73	1 296 778 806	1 973 359 053
Ammatilliset oppilaitokset	828	3 022 307	74	365 238 224	585 496 390
Muut opetusrakennukset	646	690 942	72	106 709 151	191 529 246
Varastorakennukset	2 711	1 973 003	65	304 533 079	609 066 158
Liikenteen rakennukset	1 546	1 415 882	70	162 472 448	267 601 679
Muut rakennukset	24 386	8 624 838	61	2 137 752 273	4 890 282 976
Yhteensä	60 484	50 572 902	70	9 003 470 173	16 492 906 614

Talouskehitys ja työllisyys määräävät
kuntatalouden kohtalon – Lopputulemaa
keikauttaa myös kunta-valtio-suhde.
Kiitos mielenkiinnosta!